

PRIHLÁSIŤ SA K DRUHEJ NÁRODNOSTI BY MALO BYŤ V DEMOKRATICKEJ SPOLOČNOSTI SAMOZREJMOŠŤOU

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva upozorňuje na možné protiústavné zásahy do výkonu základných práv a slobôd v prípade neumožnenia prihlásiť sa k viacerým národnostiam pri sčítaní obyvateľstva, konkrétne na možný neprimeraný zásah do práva jednotlivca na sebaručenie.

Vyjadrenie svojej multietnicity nie je len efektívnym prostriedkom na mapovanie rôznorodých demografických potrieb obyvateľstva, ale je aj uplatnením práva slobodne rozhodnúť o svojej národnosti, zaručeného Ústavou SR. Podľa bývalého Splnomocnena vlády pre rómske komunity Ábela Ravasza je cieľom zavedenia tejto možnosti posilnenie práv národnostných a etnických menšín. Zástupcovia a zástupkyne odbornej verejnosti, občianskej spoločnosti, samotných menšín a viaceró aktívnych politikov a političiek preto privítali opatrenie Štatistického úradu z 20.3.2020, ktoré by pri sčítaní obyvateľstva umožnilo prihlásiť sa k viacerým národnostiam.

Zaradenie možnosti druhej národnosti do dotazníkov sčítania obyvateľstva je výsledkom dlhodobých participatívnych procesov a kolektívnej práce viacerých expertných subjektov. Tento návrh reflektuje príklady dobrej praxe zo zahraničia, kedy napríklad v Maďarsku stúpol po zavedení týchto monitorovacích nástrojov počet obyvateľov s dvojistou etnicitou z 10 000 v roku 1990 na 29 000 v roku 2011.

Návrh legislatívnej zmeny, predložený do medzirezorntého pripomienkového konania 29.1.2021, však možnosť prihlásiť sa pri sčítaní obyvateľstva k viacerým národnostiam vypúšťa s platnosťou od 15.2.2021. Dôvodová správa návrhu sa odvoláva na to, že o vypustení sa rozhodlo „na základe podnetov zástupcov národností vedenej v rámci diskusie o interpretácii výsledkov zisťovania viacnásobnej etnicity v rámci sčítania obyvateľov a využiteľnosti týchto výsledkov pre aplikáciu platnej vnútroštátnej právnej úpravy týkajúcej sa postavenia príslušníkov národnostných menšín rezonuje čiastočne opodstatnená obava, že zistené údaje o ďalšej národnosti vedú k výsledkom, ktoré sú ťažko jednoznačne interpretovateľné..“

Aj keď rozumieme, že sčítanie obyvateľstva je logisticky a administratívne náročnou operáciou, je našou povinnosťou upozorniť na to, že nie je možné brániť ľuďom v uplatňovaní svojich práv za účelom zjednodušenia administratívy štátu. Na základe našej predbežnej právnej analýzy, komunikácie s partnermi a ďalšími pripomienkujúcimi subjektami sme zhodnotili, že takáto legislatívna zmena by disproporčne zasiahla národnostné a etnické menšiny, najmä rómsku menšinu, ktorej príslušníci a príslušníčky sa v minulých sčítaniach štatisticky hlásili skôr k iným národnostiam, ako k rómskej.

Navyše sme presvedčení, že požiadavka predkladateľov o vypustenie tejto možnosti nereflektuje reálne podnety zástupcov a zástupkyň menšín, keďže tie boli zohľadnené v participatívnom procese prijímania opatrenia Štatistického úradu z 20.3.2020. Takisto rešpektujeme zámer predkladateľov, aby bolo každému umožnené prihlásiť sa v sčítaní k „odkazu predkov“, no spôsob a načasovanie tohto návrhu je nerešpektovaním demokratického procesu, ktorý predchádzal prijatiu pôvodnej legislatívnej zmeny. Aj keď je presadzovanie národných záujmov legitímnou požiadavkou predkladateľa, nemôže tak robiť na úkor slobodného rozhodovania ľudí o svojej národnosti zaručeného v článku 12 Ústavy SR.

„Vyzývame preto všetky subjekty zapojené do legislatívneho konania, aby odmietli prijať také zmeny, ktoré obchádzajú procesné náležitosti, nereflektujú závery odbornej diskusie a nezohľadňujú možné dopady predkladaných zmien na práva menšín. Prihlásiť sa k druhej národnosti by malo byť v demokratickej spoločnosti samozrejmosťou“ uviedla vo vyhlásení Silvia Porubánová, Výkonná riaditeľka Slovenského národného strediska pre ľudské práva.